

באוזני האזיני

בשבוע שעבר דיווחתי על הסמינר הבינלאומי שנערך בזוני דון, על הנשוא "השלום והפלסטינים". בעמודים אלה מתפרסמים כמה מן הדברים שנאמרו על ידי במוסגרת סמינר זה. אף שבכנס השתתפו למעשה ממה מטובי המומחים לענייני המרחב מאירופה, מארצות-הברית ומארצות-ערב, ניתנה — בהפי כמה אימת — זכות-קרימה לדושיה בין המשתתפים הישראלים והפלסטינים. כמחצית זמן הדיונים (14 שעות-נמו, כמשך יומיים) הועמדה לרשותם. היושבי-ראש הקפידו לתת חלק גדול מן הזמן לנציגי אש"ף מצד אחד (וכראש ד"ר עיסאם סארטאווי וסעיד חמאמי), ונציגי "המועצה הישראלית למען שלום ישראלים-פלסטיני" (האגוף מתי פדו ואני) מצד השני. כל אחד מאיתנו דיבר כשכעש-שמונה פעמים במוסגרת הדיונים, כשאנחנו מתווכחים זה

עם זה ומגיבים איש על דברי רעהו/אויבו. למרבה הצער אין בידי דבריו של מתי פדו, שהמשיך בדרכו מן הכנס לארצות-הברית, שם יכלה שנת-שבתון באוניברסיטת הארווארד. להגן ניתנים, על כן, קטעים מדבריו בלבד. כמועד האחרון ממש, כמה שעות לפני פתיחת הסמינר, נמסר לי כי הוטל עלי להציג את הצד הישראלי בתל-אביב וישראלים פלסטיני ערבי, שיפתח את אחד המושבים. בחלק זה של הסמינר ישבו על הכמה זה לצד זה, ההנהגה הישראלית המצרי הדגול מוחמד סידאחמד (שהציג את הצד הכל-ערבי של הכעיה), ד"ר נאפו נואל, מרצה במיכלת דיריוד (שהציג את הצד הפלסטיני) ואני. לא היתה בידי שעות להכין את נוסח הרצאתי בכתב, כשאר המרצים המרכזיים, והערתני על כך בראשי תדברי:

התשובה היא: מעט מאד או הרבה. זה תלוי בגורמים שמייד אעמוד עליהם. נכון ציין הד"ר עיסאם סארטאווי, בדבריו הבוקר, כי כל כוחות-השלום הישראליים, המוכנים להכיר בזכויות העם הפלסטיני, זכו בבחירות האחרונות רק בשיבעה מתוך 120 המקומות בכנסת. אבל נכון גם שבשיא השיחות בין נציגי אש"ף ובין המועצה הישראלית למען שלום ישראלים-פלסטיני, כאשר הידיעות על כך התפרסמו בארצנו ובעולם, הראו סקרי דעת-קהל כי כמעט 40% מן הציבור הישראלי תומכים בהקמת מדינה פלסטינית.

כוחנו עולה עם אמינותנו. כוחנו תלוי כמה שקורה סביבנו. אם האזרח הישראלי המצוי, שהוא יהודי ופטריוט וציני, משתכנע כי אין יש סיכוי אמיתי להגיע לידי שלום ודריקים עם הפלסטינים, כוחנו עולה. אם משתכנע אותו איש טוב וחובבי כי אין סיכוי כזה, כוחנו יורד. זוהי התורה כולה על רגל אחת. בהקשר זה אני מוכרח להזכיר כי במהלך השיחות ההיסטוריות בין נציגי אש"ף ובין נציגי המועצה הישרא-אלית, שנערכו בפאריס, התפרסמו בצד השני הרדעות מסויימות ונאמרו דברים מסויימים, שלא תרמו להצלחה. **אני רוצה לעמוד על שגיאות העבר, אבל צריך להיות ברור כי לדברים אלה היתה השפעה הרפסית על דעת-הקהל הישראלית.** הם פגעו קשה באמינות כוחות-השלום בישראל ביורה הפוליטית הישראלית.

וכי יש לשתף אותו בשלום, כדי שיהיה ערך לשלום. אנחנו מאמינים כי אש"ף מהווה למעשה את הנציג הבלבדי של העם הפלסטיני, ושאיך כל טעם להתכחש לעובדה זו.

אנחנו מאמינים כי יש להזמין את אש"ף לוועידת-זנבה כצד שווה-זכויות, כדי שיהיה ערך לוועידה. אני, כשלעצמי, הייתי מוכן לזר על ועידת-זנבה כזו, אילו ניתן היה להי ביא את ממשלת-ישראל ואת ההנהגת-אש"ף למשאיותן ישר, פניס-אלי-פניס.

אנחנו מאמינים כי במיסגרת הסדרה-השלום צריכה לקום מדינה פלסטינית עצמאית בגדה המערבית וברצועת-עזה, לצד ישראל, ותוך שלום עימה.

אני עצמי מאמין כי מעבר לפיתרון זה צריכה לקום בבוא העת מיסגרת מאוחדת של המיזרח התיכון — שוק מרחבי משותף, אירגון-הגנה מרחבי משותף, מיסגרת-גג מדינית משותפת, שתשלב ביחד את כל המשאבים האנושיים והטבעיים, התרבותיים והכלכליים, החברתיים והצבאיים של המדינות הערביות ומדינת ישראל. **איוזו מעצמה כבירה זאת תהיה!**

אדוני היושבי-ראש, אני מודה לך על ההזמנה לפתוח דיון זה. לצערי לא היתה לי השעות להכין את דברי בכתב. לכן אין לי ברירה אלא לומר מה שאני חושב. (צחוק באולם).

הרבה דברים חשובים כבר נאמרו בכנס זה, ואין ספק שעוד ייאמרו בו דברים חשובים רבים, אך נדמה לי שהדבר החשוב ביותר בכנס זה אינו מה שנאמר בו אלא מה שקורה בו.

אני רואה כאן לפני את מי שהיה מפקד אירגון-פיראטיון, שביצע פעולות-איבה נגד ישראלי. אני רואה כאן אלוף צה"ל, אחד מאדרי ריפלי הניצחון הישראלי במלחמת ששת הימים. אני רואה כאן ישראלים ופלסטינים, ציונים ואנטי-ציונים.

עצם העובדה שאנחנו יושבים כאן ביחד, בגלוי, בפומבי ומתווכחים בצוותא על בעיות השלום — והו הדבר החשוב ביותר הקורה כאן. זהו צעד חשוב כשלעצמו לקראת השלום, צעד שלא היה עדיין כמותו.

מעצמה כבירה

אציג מייד, בראשית דברי, את תעודת-הזנות שלנו המשתתפים הישראליים בכנס זה. אנחנו מאמינים כי העם הפלסטיני הוא צד בסיכון.

כמה אנחנו?

אחרי שאמרתי מי אנחנו, בוודאי תשאלו: כמה אנחנו בישראל?

הזירה החשובה

הייתי רוצה לומר דבר על חשיבות הזירה הזאת. דובר כאן הרבה על לחץ אמריקאי ועל שלום כפוי, והובעו דיעות שונות על יכולתו ועל רצונו של הנשיא האמריקאי להשפיע על ממשלת ישראל בעניין הפלסטיני. אולם, רבותי, מה ערכו של שלום כפוי? אנחנו אומרים שאין ערך לשלום בלי הפלסטינים, כי השלום לא יחזיק מעמד אם המוני העם הפלסטיני לא יקבלו אותו ולא ישלימו עימו. **אותו הדבר נכון גם לגבי המוני העם הישראלי. אם ייכפה שלום על ישראל, אך המוני העם הישראלי לא יקבלו אותו, לא ישלימו עימו, לא יראו בו שלום טוב וצודק — איך יחזיק שלום זה מעמד?** לכן, תהיינה הנסיבות של השנת ההסדר כאשר תהיינה, יש ערך חיוני לדעת-הקהל הישראלית, אני מבקש מנציגי הצד השני לזכור זאת היטב, בכל שלב. מה שאתם עושים, מה שאתם מדברים, משפיע במישורו על דעת-הקהל הישראלית. **אני סבור שזוהי אחת הזירות החשובות ביותר של המאבק על השלום, ואולי הזירה החשובה ביותר.**

למה בגין?

מה קורה בזירה זו? מדוע הגיע מנחם בגין לשלטון? בגין זכה בבחירות דמוקרטיות. כל הכרעה דמוקרטית כזאת היא תהליך מורכב ומסובך, שמשתלבים בו יחד גורמים ומרכיבים רבים. כך זה כאן בבריטניה, וכך זה גם בישראל. בגין נבחר מפני שהשילטון הקודם בישראל נמאס, מפני שלא תפקד כראוי, מפני שהיה מושחת. אבל קודם כל נבחר מפני שהשתרר בישראל יאוש כללי מן השלום. **גם אזרח שבתר בבגין כמחאה על מחדליו ישחיתותו של המישטר הקודם, לא יכול היה לבחור בבגין אילו האמין שיש סיכוי סבור כלשהו להשגת שלום.** ממשלתו של יצחק רבין אשמה בכך במידה רבה. אין זה סוד שבמהלך השיחות שלנו עם נציגי אש"ף,



ההסכם האמריקאי-סובייטי

בה נקודת-מיפנה, אלא לכל היותר צעד קטן נוסף בהתפתחות המדינית. קאריקטורה זו של קרונק בלה מונד הפאריסאי מראה את קארטר, העונד את הרטייה של משה דיין, כשהוא לוחץ את ידו של ברזנייב, החובש כפייה ערבית. הכנס הלונדוני היה בעל מגמה מערבית מובהקת.

פורסם במהלך דיוני הכנס הלונדוני בניגוד לתדהמה, שנגרמה על-ידי ההודעה המשותפת בישראל, לא עוררה ההודעה תגובות חזקות בכנס. איש מן הנוכחים לא ראה